

O niektórych nazwach ziemi i lasu na równinach.

(Dokończenie).

Jata, chałupka, buda, szałas (myśliwski). Także nazwa obrębów leśnych.
Jaźwiny, 1) ostoja jaźwców, 2) uroczysko, posiadające nory jaźwcze (bor-sucze).

Kalce, ziemia próchniczna, aluwjalnego pochodzenia, nanoszona przez wody bieżące, strugi lub rzeczki, po brzegach lub przy ujściu do większych zbiorników. Rosną w stanie pierwotnym na takich kalcach najlepszej jakości olszyny, w pod-szycie porzeczek, pokrzywy.

Kiedrzyzna, drzewostan, kępa drzew cisowych.

Kieretyna, zarośla, krzaki trudne do przebycia. *Kierz* = krzak.

Kleć, 1) buda, chatka prymitywnie sklecona w lesie dla bartników i pa-sterzy; 2) ogrodzenie z chatką dla bartników.

Kłó, namuł, usada, naniesione przez wody po brzegach lub u ujścia.

Koldrąb, poręba, zrab. Czeski wyraz w tem samem znaczeniu: *kladorub*. Staropolski wyraz kołda = kłoda, bierwiono.

Kołychawa, wysoki bór sosnowy stary.

Kożuch, trzęsawisko na błotach, kobierzec roślinny pływający na głębokich bagnach.

Krzes, *skrzes*, gonna sosna smolna.

Krzeszczyzna, drzewostan sosnowy gonny i smolny.

Krzenie, krzaki, szczególnie wierzbą, łożą porosłe.

Kurkuty, pastwiska porosłe zrzadka krzewami, na których cietrzewie tokują wiosną.

Lad, *lęda*, *lada*, *lędzina*.

Występujące tu i ówdzie nazwy terenowe *lad*, *lada*, *lęda*, *lędzina* z nosówką (ę, ą) lub bez niej, nie charakteryzują samego terenu, a świadczą o zdobyciu terenu leśnego pod uprawę roli, czasową lub stałą i oznaczają ziemię po wypalonym lesie: np. „czarny lad“ oznacza ziemię po wypalonym *czarnym* (liściastym) lesie. Taki *lad* mógł być — z rozmaitych przyczyn — znów zapuszczony na las, gdy u nas w wczesnem średniowieczu, rolnik, po wypaleniu lasu, użytkował beznawozowo lat kilka jakąś niwę w pewnem miejscu, aby ją, po kilku latach — w miarę wyjałowienia — porzucić i przenieść się w inne, dogodniejsze do uprawy miejsce. Stąd po lasach trafiają się tak często zagony, świadczące o tym systemie uprawy roli, dopóki do stałej uprawy nie przeszli. Kronikarz Strykowski podaje: „Nauczyli się w niewoli więźniowie *lady* rąbając i lasy rozkopując — gospodarstwa“.

Ladorudź, las wypalony na dobywanie rudzy.

Leśna, grunt urodzajny z pod lasu liściastego (dębowego, grabowego).

... „Na groncie dobrim, bo tam wsitko lieśnia“ (ziemia). Z lust. z w. XVI. woj. poznańskiego.

Lipie, zarośla lipowe.

Lipnie, las lipowy.

Lipnik, las lipowy.

Łączce (łaszcze), 1) przejścia przez bagna; 2) bór z barciami.

Łazy, 1) przejścia przez mokradliska; 2) miejsca w lesie z barciami (bór bartny).

Łomina, 1) las wyłamany przez burze; 2) sosna na błotach niskorosła, łatwa do wyłamania bez użycia narzędzi.

Mada, gleba pyłowa, równoziarnista, aluwjalna, w korytach rzek powstająca w czasie wylewów. Miklaszewski. Rozpoznawanie gleb w polu. Warsz. 1921 r.

Modrzewina, 1) drewno modrzewiowe; bór modrzewiowy.

Moszczona, 1) bór sosnowy wielki i gęsty; 2) droga wyłożona na mokradłach kraglakami.

Nakło, szlamy i ily naniesione przez wody bieżące po brzegach i u ujścia.

Niedrzenny bór = nierdzenny bór, bielasty bór sosnowy.

Obelniki, bór zajęty pod eksploatację barci. Oblina = barć. „Mellificium quod vulgariter dicitur oblina“. Opat sieciechowski 1378. (J. Gacki).

Ochodza, *ochoża*, *ochózka*.

Zagłębienia terenowe, pokryte kępami traw lub porosłe olszynami, prawie zawsze pod wodą. Przez taką *ochodzę* nie łatwo przejść a trzeba zawsze *obchodzić* — stąd nazwa.

Z powodu wody, zwykle bez odpływu, drzewostany olszowe źle przyrastają i wcześniej wykazują suche wierzchy (czuby) na ochożach.

Obecnie często *ochożę* utożsamiają z olszyną karłowatą, acz niesłusznie, bo *ochoża* może i nie być porośnięta olszyną.

Ochodza, jako terminu terenowy, używana w Krakowskim, np. przy Czernichowie, nad Wisłą, gdy *ochoża*, jest w użyciu na Podlasiu, np. w pow. radzyńskim, w północnej części.

Olchowiec, drzewostan olchowy.

Ols, las olszowy, obecnie wprowadzony do „Hodowli lasu“ w białoruskiej formie, jako „oles“. Ols — forma mazowiecka.

Orle, prowincjonalne *urle*, *würle*, ostoja gniazdowych orłów.

Osinie, drzewostan osinowy.

Osiny, zdrob. *osinki*, las osinowy.

Pasieka, pastwisko na łąkach.

Piekucie, *piekuciska*, ostoje bekasów na łąkach błotnych. Piekut = bekas dubelt. Rusińska nazwa *piekur* = dubelt.

Pierza, pierzeja, strona, ściana (lasu) wystawiona na słońce.

„Pierzy na zapad (zachód) słońca“. (Z lustracji woj. poznańskiego, z w. XVI.). *πυρ* — ogień, blask, upał.

Piszc, gęste zarośla łozowe.

Płudy, nazwa terenu nizinnego, błotnistego, zalewanego stale przy większych opadach.

Wiele pól i lasów nosi tę nazwę lub z zachowaniem pełnogłosa — oło: Zapółodzki bór, zapółodzie, bagien zapółody.

Pole płudy, las płudziański.

Pniewina, miejsce po wyrąbanym lesie z pozostawionymi karpami (pieńkami).

Pniewo, miejsce po wykarczowanym lesie z pozostawionymi pieńkami.

Popieluch, miejsce gdzie „popielarze“ (potaszniki) wypalali (spalali) drzewo na potasz.

Potrzeba, *potrzebka*, rusińska forma *potereba*, miejsce po wykarczowanym lesie.

Półzrebek, pół działu roli, lub lasu.

Przetok, wodociek, naturalny spad wody.

Rafa, ziemia zbita, zcementowana rudawcem, zwykle pod starym borem, twarda, jak skała.

Rafina, ziemia zbita z orsztyнем, trudna do kopania, zbielicowana.

Rąbież, granica. Rуска forma „rubież“.

Rąbieżny, graniczny. Np. „rąbieżna droga“.

Ryszczyны, miejsca poryte („poryskane“) przez dziki. Ryskać = ryc.

Sanica, koryto rzeki, nurt. Porównać rzeka San, sosna — struga.

Sadykry, zob. siedykry.

Sątok, sątoka, miejsce połączenia dwu lub więcej wód bieżących z sobą.

Siedykry, 1) niskie, poobgryzane krzewy (krze) przez inwentarz na pastwiskach; 2) pastwiska z takimi krzewami.

Sierne, miejsce, gdzie sarny przebywają. Prasłowiańskie sirna, polskie oboczne formy: sarn — siarn. (Brückner. Słownik etymolog. jęz. p. Kraków 1927).

Skrzes, gonna sosna smolna.

Smokot, dół, zagłębienie w lesie pokryte zawsze wodą i stanowiące rezerwuuar wodny przy drenażu korzeni. Po wyrąbaniu lasu smokot taki zaraz znika.

Smolec, piasek poruszany wodą zaskórna, kurzawka.

Smugor, miejsce torfowe, torf.

Sokóle, ostoja sokołów, knieja gniazdowych sokołów.

Sona, struga, strumyk.

Szachy, zarośla szakłakowe.

Szczerk, ziemia piaskowa, sucha. *Szczerk* lekki, ziemia piaskowa, lub drobno zwirowata, sucha. *Szczerek* mocny, ziemia piaskowa naglinowa. Gleba ma w podłożu ił lub glinę mocną.

Szelina, zarośla, gąszcz. „Z ciemnych szelin i krzewistej łoży zażenia (zaganiania) w kupę rozbłakane kozy“. Słownik Lindego.

Terema, właściwie *trzem*, zarośla lub miejsce zarośnięte po byłym zamku lub dworze w lesie.

Tłuściec, glina tłusta, urodzajna.

Trzepieża, zarośla gęste z wierzby łoży, na błotach.

Wygorzele, miejsca wypalone wśród lasu.

Wykiel, klin lasu lub zarośli, wrzynający się w pola. L. m. wykły.

Wyróż, wyróża, rogowato wrzynająca się w wodę ziemia. Por. wyspę Rüggen = rogi.

Zabrzeg, występ brzegów jeziora w wodę.

Zambrze, miejsce, gdzie żubry przebywały, *zubr*: Mylnie odmazurzone z pierwotnego *zubr*, *ząbrz*. (Brückner. Słownik etymol. Staromazowiecka forma *zambr* = *zubr*.)

Zapowiednik, 1) część lasu zamknięta od użytkowania, 2) zagajnik.

Zedma, miejsce niskie, bagniste, darnią pokryte, na którym w czasie wezbrania, wody podnoszą darninę czyli wzdymają. Słow. Kozłowsk. ma „wezdma“.

Zreb, dział lasu, pola.

Żremienisko, podlaska forma *zeremenisko*, pusta ostoja łobrów, miejsce, gdzie bobry przebywały.

Żremię, knieja, ostoja łobrów, *zeremie*.

Żdzary, miejsca po spalonym lesie.

Żerocin, żyrocin, las dębowy, służący do wypasu trzody chlewnej żołędziami.

Żerowszczyzna, dawna danina, uiszczana od żeru świń na żołędzie w lasach dębowych.